

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 183/2020-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, Námestie gen. M. R. Štefánika 1, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 41 C 164/2016-114 z 11. septembra 2018 za účasti zúčastnenej osoby Prima banka Slovensko, a. s., Hodžova 11, Žilina, IČO 31 575 951, takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkové okolnosti veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. novembra 2018 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a uplatňuje si aj zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 183/2020-12 z 13. mája 2020 bola ústavná sťažnosť v časti týkajúcej sa napadnutého rozhodnutia prijatá na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti bola odmietnutá.
2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozhodnutia a ostatných k ústavnej sťažnosti pripojených listín vyplynuli tieto podstatné skutkové okolnosti veci:
3. Na majetok sťažovateľky bol v roku 2016 vyhlásený konkurz a v roku 2017 bolo rozhodnuté o jej oddlžení. Rozsudkom okresného súdu vydaným pred vyhlásením konkurzu bola sťažovateľka ako žalovaná v súdnom spore, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie, okrem iného zaviazaná na

zaplatenie istiny a na náhradu trov konania žalobcovi (v tomto konaní zúčastnenej osobe) v rozsahu 100 %; rozsudok nenadobudol právoplatnosť do dňa vyhlásenia konkurzu, okresný súd vyznačil právoplatnosť dátumom po vyhlásení konkurzu.

4. Po oddĺžení sťažovateľky bolo vydané napadnuté rozhodnutie, ktorým okresný súd potvrdil uznesenie vyššieho súdneho úradníka, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uhradiť zúčastnenej osobe trovy konania pozostávajúce zo zaplateného súdneho poplatku vo výške 572 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd rozhodol nesprávne, pretože:

- a) nesprávne posúdil právny stav, keď nezohľadnil to, že žalobca si mal pohľadávku na zaplatenie trov konania uplatniť v konkurznom konaní, čo nespravil, a preto mu zanikla,
- b) nesprávne aplikoval § 166a zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) v civilnom spore, ktorý začal pred účinnosťou tohto ustanovenia (1. marec 2017), čo je porušením zákazu retroaktivity,
- c) v inej veci sťažovateľky odvolací súd vyslovil v skutkovo a právne podobnej veci odlišný názor a obdobnú pohľadávku považoval za nevymáhateľnú,
- d) vzhľadom na § 206f zákona o konkurze a reštrukturalizácii bola predmetná pohľadávka nevymáhateľná,
- e) podľa § 47 zákona o konkurze a reštrukturalizácii mal okresný súd dané konanie prerušiť, k čomu však nedošlo.

6. Sťažovateľka z uvedených dôvodov vníma postup okresného súdu ako svojvoľný a napadnuté rozhodnutie považuje za zmätočné a nepreskúmateľné, keďže na svoje argumenty nedostala odpoveď alebo ju dostala len okrajovo. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľka vyvodzuje záver, že boli porušené jej základné práva uvedené v bode 1 odôvodnenia nálezu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že z časovej súvislosti skutkových okolností veci je zrejmé, že pohľadávka žalobcu z titulu náhrady trov konania vznikla momentom právoplatnosti rozsudku vo veci samej (5. októbra 2016), čo znamená, že vznikla až po vyhlásení konkurzu, ktorý bol na majetok sťažovateľky vyhlásený 27. septembra 2016. O výške pohľadávky vyplývajúcej z náhrady trov konania bolo následne rozhodnuté až po oddĺžení žalovanej. Okresný súd vo vyjadrení poukázal na právny názor prezentovaný Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v uznesení č. k. 5 Cdo 109/2018 z 28. marca 2019, z ktorého vyplýva záver, že *„do rozhodnutia súdu predstavujú trovy konania len náklady danej sporovej strany. A nárok preto vzniká až právoplatnosťou výroku, ktorým sa niektorej zo sporových strán priznala*

náhrada trov konania.“. Okresný súd preto považuje postup a zohľadnenie § 206f ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii za správne a poukazuje na dôvodovú správu k § 166a zákona o konkurze a reštrukturalizácii, podľa ktorej sa v konkurze prihlasuje tzv. starý dlh dlžníka, ktorým ale pohľadávka z titulu náhrady trov konania v danej veci pri zohľadnení časového aspektu jej vzniku (po vyhlásení konkurzu) nie je.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. Zúčastnená osoba uviedla, že okresný súd podľa jej názoru postupoval správne, keď na vec aplikoval § 166a ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

III.3. Replika sťažovateľky:

9. Podľa sťažovateľky je nesporné, že pohľadávka – súdny poplatok vo výške 572 eur vznikla žalobcovi dňom jeho zaplataenia okresnému súdu, a teda ešte pred vyhlásením konkurzu, ktorý bol vyhlásený 27. septembra 2016. Uvedenú pohľadávku si podľa sťažovateľky mal žalobca možnosť prihlásiť do konkurzu a nemusí pritom ísť o vymáhateľnú pohľadávku v zmysle § 42 ods. 1 Občianskeho zákonníka, o akej pojednáva okresným súdom spomínané rozhodnutie najvyššieho súdu. Predmetný judikát je z tohto dôvodu podľa sťažovateľkinho názoru na túto vec neaplikovateľný. Keďže súdny poplatok bol žalobcom uhradený pred rozhodnutím vo veci samej, ako aj pred vyhlásením konkurzu, sťažovateľka nepovažuje za pravdivé tvrdenia podpredsedu a sudkyne okresného súdu o tom, že pohľadávka vznikla až po vyhlásení konkurzu. Podľa sťažovateľky v čase vyhlásenia konkurzu nebola pohľadávka na náhradu trov súdneho konania vymáhateľná, pretože sa o nej následne rozhodovalo až v roku 2018, a preto bolo povinnosťou okresného súdu konať v súlade s § 47 zákona o konkurze a reštrukturalizácii a konanie prerušiť [§ 164 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)] a následne ho zastaviť.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd dlhodobo judikuje (z nedávnych rozhodnutí napr. IV. ÚS 6/2021 s viacerými odkazmi na skoršiu judikatúru), že akcesorickou povahou, resp. významom rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania je dané, že len veľmi výnimočne nemôžu vyhovovať ústavnoprávnym kritériám kladeným na rozhodovanie súdov. Môže sa tak stať v prípadoch, keď pôjde o svojvoľné rozhodnutie, úplnú absenciu odôvodnenia či extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (z novších rozhodnutí napr. IV. ÚS 652/2020).

11. Pre posúdenie opodstatnenosti tvrdení sťažovateľky o nesprávnosti napadnutého uznesenia okresného súdu z dôvodov uvedených v bode 5 nálezu pod písm. a) až d) je nevyhnutným zodpovedanie otázky, či pohľadávka z titulu priznaného nároku na náhradu trov konania žalobcovi vznikla pred vyhlásením konkurzu na majetok sťažovateľky alebo až po jeho vyhlásení. Okresný súd v napadnutom uznesení vychádzal zo záveru, že pohľadávka žalobcu vznikla momentom právoplatnosti rozsudku, ktorým bol žalobcovi proti sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov konania, a teda po vyhlásení konkurzu. Na druhej strane, sťažovateľka v ústavnej sťažnosti pôvodne ako deň vzniku pohľadávky žalobcu vyplývajúcej z priznaného nároku na náhradu trov konania identifikovala 30. apríl 2015 (t. j. posledný deň lehoty, v rámci ktorej vyzval žalobca sťažovateľku

na predčasné splatenie poskytnutého úveru). Následne sťažovateľka vo svojom vyjadrení k vyjadreniam okresného súdu a zúčastnenej osoby už ako deň vzniku pohľadávky označila až deň, v ktorý žalobca uhradil okresnému súdu súdny poplatok za podanie návrhu na vydanie platobného rozkazu. Podľa sťažovateľky tak pohľadávka žalobcu vznikla ešte pred vyhlásením konkurzu na jej majetok.

12. Ústavný súd na prvom mieste konštatuje, že okresný súd zjavne nezohľadnil právnu úpravu účinkov prerušenia civilného sporu, podľa ktorej počas prerušenia konania sa procesné lehoty prerušujú (§ 165 ods. 2 prvá veta CSP). Účinky prerušenia sú rovnaké bez ohľadu na to, aká prekážka prerušenie konania spôsobila, teda aj v prípade prerušenia konania ako zákonného následku vyhlásenia konkurzu. V okolnostiach prípadu to znamená, že v skutočnosti právoplatnosť rozsudku, ktorého výrokom bol zúčastnenej osobe proti sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov, nastala až po zrušení konkurzu, resp. oddĺžení. Ak totiž jeho právoplatnosť nenastala do vyhlásenia konkurzu, nevyhnutne to znamená, že lehota na podanie odvolania najmenej jednej zo strán neuplynula pred vyhlásením konkurzu. Otázka okamihu vzniku nároku na náhradu trov preto bola súdom v konečnom dôsledku posúdená správne (t. j. že pohľadávka nevznikla pred vyhlásením konkurzu), i keď súd nesprávne určil právoplatnosť rozsudku, ktorá mohla nastať až po zrušení konkurzu. Právnym následkom odpadnutia prekážky prerušenia konania totiž lehota na podanie odvolania začala plynúť znova (§ 165 ods. 2 druhá veta CSP).

13. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd konštatuje, že názor súdu, ktorý bol pre jeho rozhodovanie v konečnom dôsledku kľúčový, môže vyvolať podnetnú právnu polemiku, avšak z ústavnoprávneho hľadiska, a to aj s ohľadom na výslednú vecnú správnosť (bod 12), ho považuje za udržateľný. Okresný súd sa na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 109/2018 z 28. marca 2019 odvoláva až vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti, a nie v napadnutom rozhodnutí. Ústavný súd zdôrazňuje, že vyjadrenie nemôže dodatočne dopĺňať nedostatok odôvodnenia, na druhej strane však bez ďalšieho uznáva, že rozhodnutie o výške trov je už len určitým technickým a doplnkovým rozhodnutím, čo legitimizuje o niečo nižšie nároky na obsah jeho odôvodnenia. V spomínanom rozhodnutí hierarchicky najvyššej autority všeobecného súdnictva je formulovaný záver, ktorý odobruje postup okresného súdu. Aj keď, ako sťažovateľka správne v replike uviedla, najvyšší súd sa v predmetnom uznesení zaoberá primárne vymáhateľnosťou pohľadávky podľa § 42 ods. 1 Občianskeho zákonníka, poukazuje však aj na osobitosti samotnej pohľadávky vyplývajúcej z nároku na náhradu trov konania, pričom uvádza: *«...Pohľadávka vzniknutá z titulu náhrady trov konania totiž vo svojej podstate predstavuje pohľadávku „sui generis“ proti pohľadávkam vzniknutým napr. z titulu existencie konkrétneho záväzkovoprávneho vzťahu alebo zodpovednostného vzťahu, kedy v týchto prípadoch momentom splnenia konkrétnych záväzkovoprávnych podmienok resp. konkrétnych predpokladov zodpovednosti možno hovoriť o existencii tzv. „dospelej“ či splatnej pohľadávky, teda žalovateľnej pohľadávky. V prípade pohľadávky vzniknutej z titulu náhrady trov konania však takýto „medzistupeň vývoja“ pohľadávky, t. j. vo forme existencie „dospelej“ či splatnej, resp. vymáhateľnej pohľadávky neexistuje. Preto do doby, pokiaľ nebolo o náhrade trov konania právoplatne rozhodnuté, nemožno hovoriť o existencii pohľadávky z titulu náhrady trov konania, a to ani v prípade, ak v spore už došlo k právoplatnému meritórnemu rozhodnutiu (k právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej), avšak bez právoplatného rozhodnutia o náhrade trov konania...»* Z citovanej pasáže uznesenia vyplýva, že najvyšší súd vykresľuje paralely medzi vymáhateľnosťou akejkoľvek pohľadávky a vymáhateľnosťou

pohľadávky z titulu náhrady trov konania, avšak len v tom zmysle, že súčasne so vznikom pohľadávky vyplývajúcej z nároku na náhradu trov konania táto pohľadávka disponuje/získava charakter vymáhateľnej pohľadávky podľa § 42 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Dôvodom uvedenej paralely je podľa najvyššieho súdu skutočnosť, že takáto pohľadávka vznikne až právoplatnosťou rozhodnutia o náhrade trov konania. S tvrdením sťažovateľky, že uznesenie najvyššieho súdu sa na tento prípad nevzťahuje, preto nemožno úplne súhlasiť. Napokon argumentácia najvyššieho súdu korešponduje aj s názorom uvedeným v autorskom komentári k Civilnému sporovému poriadku (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 963.), podľa ktorého nárok na náhradu trov vzniká až rozhodnutím súdu o výške trov.

14. Čo sa týka výsledku rozhodnutia, platí, že správne právne posúdenie (bod 12) sa prekrýva so závermi všeobecného súdu (bod 13), ktoré samy osebe neporušujú ústavnoprávne pravidlá určené na predchádzanie svojvoľných či zjavne nespravodlivých rozhodnutí všeobecných súdov. Ústavný súd preto konštatuje, že sťažnostné dôvody uvedené v bode 5 odôvodnenia nálezu pod písm. a) až d) nemajú opodstatnenie, keďže:

a) žalobca si pohľadávku na náhradu trov v konkurze uplatniť nemohol (aspoň nie úspešne), pretože v danom čase neexistoval ani len súdom právoplatne priznaný nárok na náhradu trov konania (prvá etapa rozhodovania o trovách konania podľa vtedy aj dnes účinnej právnej úpravy). Je potrebné tiež uviesť, že interpretácia sťažovateľky, podľa ktorej pohľadávka, ktorá bola priznaná rozhodnutím v rámci náhrady trov, mala vzniknúť už ich vynaložením (v tomto prípade zaplatením súdneho poplatku), je zjavne nesprávna – ako je notoricky známe v civilnom spore sa rozlišuje medzi vynaložením trov a právom na ich náhradu;

b) odkaz na aplikáciu § 166a zákona o konkurze a reštrukturalizácii v odôvodnení rozhodnutia zjavne nie je správny, pretože súd sa tým odvolával na novú právnu úpravu osobného konkurzu, pričom konkurz nesporne prebiehal podľa právnej úpravy účinnej do 1. marca 2017. Vzhľadom na vecnú správnosť rozhodnutia, ako aj všetky ostatné uvedené dôvody ústavný súd neprisúdil tomuto nedostatku váhu pochybenia ústavnoprávnej relevancie a považuje ho len za určitý formálny nedostatok napadnutého rozhodnutia. Okresný súd sa aplikáciou § 166a zákona o konkurze a reštrukturalizácii nedopustil porušenia zákazu retroaktivity, pretože pohľadávka, pri ktorej okresný súd skúmal, či na ňu je potrebné nahliadať ako na pohľadávku povinne uspokojovanú len v konkurze, vznikla v čase účinnosti zákona č. 377/2016 Z. z., ktorý toto ustanovenie s účinnosťou od 1. marca 2017 zaviedol do zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Okresný súd bol teda povinný aplikovať predmetné ustanovenie;

c) v inej veci sťažovateľky skutkovo a právne podobnej vyslovil odvolací súd odlišný názor a podľa § 206f ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii považoval pohľadávku žalobcu za nevymáhateľnú. Ústavný súd však upozorňuje na zásadný rozdiel spočívajúci v tom, že v predmetnej veci išlo o istinu pohľadávky, a nie o pohľadávku vyplývajúcu z priznaného nároku na náhradu trov konania, a to predovšetkým o pohľadávku, ktorá preukázateľne vznikla pred vyhlásením konkurzu, čo je ale relevantne odlišná situácia od tej, ktorá bola posudzovaná okresným súdom v napadnutom rozhodnutí;

d) podľa § 206f ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii sa nevymáhateľnými stávajú proti dlžníkovi všetky pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené. Z uvedenej hypotézy

vyplýva, že takéto pohľadávky na to, aby mohli zostať po zrušení konkurzu neuspokojené, museli existovať už (najneskôr) pred jeho zrušením. V tomto prípade pohľadávka žalobcu proti sťažovateľke vznikla nielen až po vyhlásení konkurzu, ale aj až po jeho zrušení. Z uvedeného dôvodu je tvrdenie sťažovateľky o nevyháateľnosti pohľadávky rovnako nesprávne.

15. K námietke sťažovateľky [písm. e) bodu 5 odôvodnenia nálezu], že okresný súd mal konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie, prerušiť, ale tak neurobil, ústavný súd poukazuje na § 47 zákona o konkurze a reštrukturalizácii (aplikovateľný v danom čase na posúdenie účinkov konkurzu na súdne konania): „Ak tento zákon neustanovuje inak, vyhlásením konkurzu sa prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi...“. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že všetky súdne konania týkajúce sa majetku podliehajúceho konkurzu sa prerušujú *ex lege* vyhlásením konkurzu, a to bez toho, aby o ich prerušení bol povinný rozhodnúť súd. Sťažovateľka sa preto mylne domnieva, že okresný súd konal svojvoľne, keď konanie neprerušil – súdne konanie vedené okresným súdom bolo prerušené priamo zo zákona vyhlásením konkurzu na jej majetok a zrušením konkurzu, rozhodnutím o oddĺžení nebolo zastavené. Ústavný súd len zopakuje, že účinky prerušenia súdneho konania vo veci posudzovanej všeobecným súdom sú opísané v bode 12.

16. Z ústavnoprávneho hľadiska je preskúmaný postup a rozhodnutie všeobecného súdu udržateľné. Popritom, že korešponduje s názorom vyššej súdnej autority aj s názorom vysloveným v odbornej literatúre, tiež platí, že rozhodovanie o výške trov je svojou povahou tzv. porozsudkovou agendou nastupujúcou po právoplatnom skončení konania (PL. ÚS 10/2019, bod 34.) Okresný súd tak len chcel akoby „dokončiť“ rozhodovanie o trovách, čo mu z ústavnoprávneho hľadiska nemožno vytknúť. Navyše sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ani predtým v sťažnosti proti uzneseniu, ktoré predchádzalo napadnutému rozhodnutiu, neuviedla žiadne podstatné polemické argumenty, ktoré by vyvolali potrebu podrobnejšej vecnej reakcie. Ústavný súd je viazaný dôvodmi ústavnej sťažnosti, resp. musí dbať aj na zohľadnenie princípu materiálnej subsidiarity ústavnej sťažnosti.

17. Ústavný súd nepovažuje za opodstatnenú ani námietku nedostatočnej preskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia. Je pravdou, že napadnuté uznesenie priamo nereaguje na každú námietku sťažovateľky uvedenú v odvolaní proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo napadnutému rozhodnutiu, no ako už bolo uvedené, pri rozhodovaní o výške trov (resp. pri o rozhodovaní o náhrade trov vôbec) nie sú kritériá na odôvodnenie či replikovanie argumentov strany sporu také prísne ako pri meritórnych rozhodnutiach. Navyše v sťažnosti proti prvému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľka uplatnila iba dva podstatné dôvody (neprihlásenie pohľadávky do konkurzu a povinnosť súdu zastaviť konanie o trovách, avšak s odvolaním sa na ustanovenia, ktoré sa vôbec na tento prípad nevzťahovali), t. j. nie taký rozsah ako v ústavnej sťažnosti. Z vecného hľadiska, resp. z pohľadu výsledku rozhodovania možno odôvodnenie napadnutého rozhodnutia vnímať ako také, ktoré dalo odpoveď na všetky relevantné otázky sťažovateľky.

18. Ústavný súd stabilne zastáva názor, podľa ktorého skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom názorov všeobecných súdov. V závere ústavný súd zdôrazňuje ustálený právny názor, podľa ktorého právo na spravodlivý proces

neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom (II. ÚS 3/97, II. ÚS 173/07). Ústavný súd preto uzatvára, že napadnutým rozhodnutím okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených článkov ústavy a dohovoru takej ústavnoprávnej intenzity, že by musel autoritatívne zasiahnuť, preto ústavnej sťažnosti nevyhovel.

V. Obiter dictum

19. Ústavný súd v prejednávanom prípade zaznamenal pozoruhodný stret súkromného hmotného práva (definícia príslušenstva pohľadávky, okamih vzniku nároku a určenia jeho výšky), civilného sporového procesu (rozhodovanie o trovách konania, osobitne jeho dvojfázovosť podľa súčasnej právnej úpravy) a insolvenčného práva, resp. práva osobných bankrotov (otázka tzv. starého dlhu, účinkov oddĺženia a prihlasovania pohľadávky). Ten bol vyvolaný v podstate bežnou situáciou, keď počas plynutia lehoty na podanie odvolania proti rozhodnutiu, ktorým bol žalobcovi priznaný nárok v merite veci a súčasne nárok na náhradu trov, bol na majetok žalovanej vyhlásený konkurz a právoplatnosť tohto rozhodnutia nastala po vyhlásení konkurzu (resp. ako uvádza ústavný súd v bode 12 až po jeho zrušení). O výške trov bolo potom rozhodnuté až po zrušení konkurzu a povolení oddĺženia žalovanej (sťažovateľky). Stretávajúce sa hranice uvedených právnych odvetví majú v posudzovanom prípade povahu „tektonických zlomov“, pretože predstavujú abstraktné právne otázky zrkadliace koncepčné východiská, na ktorých sú tieto odvetvia, resp. ich jednotlivé inštitúty vybudované.

20. Hoci optikou civilného procesného práva je rozhodnutie všeobecného súdu aj ústavným súdom vnímané ako jednoznačne správne, je potrebné zdôrazniť, že sporovému kódexu rovnocenným predpisom je zákon o konkurze a reštrukturalizácii, a preto v prípadoch, keď právny subjekt podlieha konkurznému, reštrukturalizačnému či oddĺžovaciemu režimu, nemožno nevziať do úvahy účel a špecifiká takýchto konaní, ktoré nesmú uniknúť ani pozornosti civilného súdu pri rozhodovaní v sporovom konaní (vrátane rozhodovania o trovách).

21. Trovy sporového konania sú považované za príslušenstvo pohľadávky napriek tomu, že v porovnaní s „iným“ príslušenstvom (úroky, úroky z omeškania) je pre ich vznik, resp. pre vznik nároku na ich náhradu nevyhnutné konštitutívne súdne rozhodnutie. Témou na akademickú diskusiu môže byť, či rozumnému usporiadaniu právnych vzťahov a účelu konkurzu či oddĺžovania úplne zodpovedá stav, ak sa príslušenstvo pohľadávky (istiny), ktorá inak podlieha konkurzu (v zásade pôjde o pohľadávku, ktorá vznikla pred konkurzom), „vyhne“ konkurznému konaniu a má byť následne v prospech veriteľa uspokojené v celom rozsahu. Takéto ponímanie odporuje akcesorickej povahe príslušenstva aj pravidlu o vylúčení príslušenstva z uspokojovania v konkurze, ktoré je napokon v súčasnej právnej úprave jasne formulované (pozri § 100 ods. 1, § 166a a § 166b zákona o konkurze a reštrukturalizácii – posledné dve citované ustanovenia sa však v posudzovanej veci neuplatnili, keďže tu išlo o konkurz a oddĺženie podľa úpravy účinnej do 1. marca 2017).

22. Predmetom úvah môže byť, či v posudzovanom prípade, resp. v obdobných prípadoch mohol žalobca popri pohľadávke samotnej (istine) prihlásiť v konkurznom konaní samostatne aj pohľadávku na trovy konania, keďže jeho trovy v tomto prípade tvoril len zaplatený súdny poplatok, a preto nemohol vzniknúť relevantný právny spor o výške pohľadávky na náhradu trov. Ak by aj veriteľ uplatnil tento nárok vo vyššej alebo spornej sume, mohla by byť výška určená

v incidenčnom spore. Takáto situácia by mohla nastať iba vtedy, ak by veriteľ už disponoval právoplatným rozhodnutím podľa § 262 ods. 1 CSP, pretože iba tak získava nárok na náhradu trov konania povahu samostatnej pohľadávky, ktorej výška však nie je určená, čo však v prejednávanej veci splnené nebolo.

23. Ústavný súd na záver uvádza, že podústavná právna úprava aplikovaná v tomto prípade bola rozsiahlou novelou inštitútu osobného bankrotu a oddĺženia účinnou od 1. marca 2017 podstatne prepracovaná – podľa tejto nepochybne komplexnejšej a vyčerpávajúcej právnej úpravy by už právny stav, ktorý vznikol v posudzovanej veci, mal mať jednoznačné riešenie (podľa § 167e zákona o konkurze a reštrukturalizácii sa všetky civilné spory týkajúce sa pohľadávok uspokojovaných v konkurze *ex lege* zastavujú), rovnako tak je presnejšie upravený režim príslušenstva pohľadávky v súkromnom konkurze (pozri právnu úpravu citovanú v bode 21).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2021

Libor DUEA
predseda senátu